

2 HƯỚNG DẪN TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC THEO CHỦ ĐỀ

Hoạt động giáo dục theo chủ đề được thực hiện theo chu trình học tập trải nghiệm 4 giai đoạn của David Kolb vận dụng vào hoạt động giáo dục, đó là: Khám phá, Kết nối, Thực hành và Vận dụng (Hoạt động sau giờ học).

Trong SGK, hoạt động Khám phá và hoạt động Kết nối thường được kết hợp với nhau thành hoạt động Khám phá – Kết nối. Còn hoạt động Vận dụng được gọi chung là Hoạt động sau giờ học.

Sau đây là hướng dẫn tổ chức thực hiện từng bước của Hoạt động giáo dục theo chủ đề:

2.1. Hoạt động Khám phá – Kết nối

Mục đích của việc tổ chức hoạt động Khám phá – Kết nối là khai thác những hiểu biết HS đã tiếp thu được qua các môn học liên quan và những kinh nghiệm HS đã có được nhờ quan sát, trải nghiệm thực tế, đồng thời giúp HS hình thành tri thức mới, kinh nghiệm mới trên cơ sở kết nối những tri thức, kinh nghiệm đã có.

Để đạt được mục đích của hoạt động, khi tổ chức hoạt động này, GV cần lưu ý thực hiện những việc sau:

- Khám phá xem HS đã có những hiểu biết gì về vấn đề đặt ra bằng cách sử dụng nhiều phương pháp khác nhau, nhất là phương pháp vấn đáp, thảo luận,... dưới hình thức làm việc cá nhân kết hợp với hình thức hoạt động nhóm. Chú ý khai thác những trải nghiệm thực tế của HS khi yêu cầu HS suy ngẫm về vấn đề đặt ra và vận dụng hiểu biết, kinh nghiệm đã có của bản thân để thực hiện nhiệm vụ được giao.
- Tổ chức cho HS làm việc nhóm để chia sẻ kết quả làm việc cá nhân, thảo luận để rút ra những tri thức mới, kinh nghiệm mới.
- Khích lệ, động viên đại diện các nhóm trình bày kết quả làm việc của nhóm sau khi các em thảo luận và hoàn thành nhiệm vụ khám phá – kết nối.
- GV lắng nghe phần trình bày của các nhóm để rút ra những ý kiến hợp lí của HS, bổ sung những nội dung còn thiếu, điều chỉnh những nội dung không phù hợp, sau đó cùng HS phân tích, khái quát hoá tri thức mới, kinh nghiệm mới một cách tự nhiên, rõ ràng, dễ hiểu để HS hiểu, có thể ghi nhớ để vận dụng vào hoạt động Thực hành.
- Chú trọng khai thác cảm xúc tích cực của HS thông qua việc trao đổi, chia sẻ. Không áp đặt ý kiến chủ quan của mình cho HS.

Ví dụ, hoạt động Khám phá của tiết Hoạt động giáo dục theo chủ đề *Điều chỉnh bản thân cho phù hợp với môi trường học tập mới* được triển khai trong SGK như sau:

Hoạt động 1 CHIA SẺ NHỮNG KHÓ KHĂN VÀ NHỮNG VIỆC ĐÃ LÀM ĐƯỢC TRONG MÔI TRƯỜNG HỌC TẬP MỚI

a) Mục tiêu

HS nhận diện, nêu được những khó khăn gặp phải và những việc đã làm được để thích ứng với môi trường học tập mới.

b) Nội dung – Tổ chức thực hiện

– GV chia HS thành các nhóm không quá 8 người. Yêu cầu các thành viên trong nhóm chia sẻ về những nội dung sau:

- + Em đã gặp những khó khăn nào trong môi trường học tập mới?
- + Em đã tìm sự hỗ trợ, tư vấn của ai để khắc phục những khó khăn mà em gặp phải?
- + Những việc em đã làm được trong môi trường học tập mới.

– GV khích lệ HS chia sẻ trong nhóm những điều mà bản thân tự lập vượt qua những khó khăn gặp phải và những điều học được từ các bạn trong việc thay đổi cho phù hợp với môi trường học tập mới.

– GV mời đại diện các nhóm HS chia sẻ trước lớp. Yêu cầu HS lắng nghe tích cực để bổ sung những ý kiến khác với các bạn đã chia sẻ trước đó.

– Ghi những ý kiến không trùng lặp của HS vào góc bảng để có dữ liệu phân tích và tổng hợp.

– Sau khi HS chia sẻ, GV hướng dẫn HS cùng tham gia phân loại và phân tích, tổng hợp những điều các em đã chia sẻ.

Những khó khăn đối với HS có thể là:

- + Khối lượng kiến thức của các môn học tăng; yêu cầu cao hơn;
- + Nhiều môn học hơn; nhiều thầy cô dạy;
- + Bạn bè mới, quan hệ mới;
- + Tâm lí chưa quen với sự chuyển tiếp từ tiểu học lên THCS;
- + ...

Những người có thể xin tư vấn, hỗ trợ để khắc phục khó khăn:

- + Thầy, cô giáo
- + Các anh, chị lớp trên
- + Bạn bè cùng lớp, cùng khối
- + ...

Hoạt động 2 XÁC ĐỊNH NHỮNG VIỆC NÊN LÀM ĐỂ PHÙ HỢP VỚI MÔI TRƯỜNG HỌC TẬP MỚI

a) Mục tiêu

HS xác định được những việc nên làm để điều chỉnh bản thân cho phù hợp với môi trường học tập mới.

b) Nội dung – Tổ chức thực hiện

– GV yêu cầu từng HS suy ngẫm về những việc HS lớp 6 nên làm để phù hợp với sự thay đổi trong môi trường THCS.

– Tổ chức cho HS thảo luận theo yêu cầu sau: Xác định những việc nên làm để phù hợp với sự thay đổi trong môi trường THCS. Có thể gợi ý cho HS như trong SGK.

– Mời đại diện các nhóm trình bày kết quả thảo luận của nhóm. Khuyến khích HS chia sẻ những ý kiến không trùng lặp, cho đến khi hết ý kiến.

– Cùng HS phân tích, tổng hợp các ý kiến và kết luận những việc nên làm để điều chỉnh bản thân cho phù hợp với môi trường học tập mới:

- + Chủ động làm quen với bạn bè mới.
- + Hỏi thầy cô, các anh chị lớp trên về phương pháp học các môn học mới.
- + Học hỏi kinh nghiệm từ các bạn trong việc thay đổi cho phù hợp với môi trường học mới.
- + Xin ý kiến tư vấn của cán bộ tư vấn học đường của nhà trường.
- + Thay đổi những thói quen không phù hợp trong môi trường học tập mới.
- + Vượt qua các rào cản tâm lí, chủ động thích ứng với môi trường học tập mới.
- + Lập thời gian biểu phù hợp với môi trường học tập mới.

2.2. Hoạt động Thực hành

Mục đích của việc tổ chức hoạt động Thực hành là tạo điều kiện, cơ hội cho HS vận dụng những tri thức mới, kinh nghiệm mới để giải quyết những tình huống, những vấn đề có thể gặp trong cuộc sống. Qua đó, giúp HS củng cố, kiểm nghiệm và hiểu được ý nghĩa thực tiễn của những tri thức mới, kinh nghiệm mới, đồng thời khai thác được cảm xúc tích cực của HS khi thực hành giải quyết vấn đề.

Để đạt được mục đích, khi tổ chức hoạt động này, GV cần sử dụng đa dạng các phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động để HS được trải nghiệm như: phương pháp nghiên cứu tình huống, phương pháp làm việc nhóm, phương pháp sắm vai, phương pháp trò chơi, diễn tiểu phẩm, tranh biện,... Tùy điều kiện và nội dung của hoạt động, có thể tổ chức hoạt động Thực hành trong lớp hoặc ngoài lớp học (như: tham gia hoạt động cộng đồng, hoạt động bảo vệ môi trường, làm một số công việc của nghề tại cơ sở sản xuất,...).

Lưu ý: Năng lực và phẩm chất của HS được thể hiện và hình thành chủ yếu qua hoạt động Thực hành (vì năng lực là sự vận dụng tổng hợp các kiến thức, kỹ năng, thái độ để giải quyết vấn đề hoặc thực hiện nhiệm vụ nào đó. Năng lực được thể hiện ở kết quả giải quyết vấn đề hoặc thực hiện nhiệm vụ). Do đó, cùng với việc sử dụng kết hợp nhiều phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động, GV cần lưu ý:

- Tạo điều kiện cho tất cả các HS được tham gia thực hành trải nghiệm.
- Sử dụng các tình huống có thực xảy ra xung quanh các em và các tình huống gần gũi, gắn liền với thực tiễn cuộc sống để đưa vào hoạt động Thực hành. Có thể thay thế nội dung thực hành trong SGK bằng những nội dung thực hành phù hợp với thực tế, gần gũi với các em, nhất là những nội dung thực hành xử lý tình huống.
- Có thể giảm bớt nội dung thực hành có trong SGK để tăng thời gian thực hành cho những nội dung quan trọng, thiết thực và gắn với cuộc sống thực của các em.
- Yêu cầu HS nêu những điều rút ra được hoặc học được và cảm nhận của bản thân sau khi tham gia hoạt động Thực hành.

Thực hiện tốt hoạt động Thực hành của hoạt động trải nghiệm không chỉ giúp HS có cơ hội chuyển tải, vận dụng, củng cố, chiêm nghiệm những điều đã học hỏi được qua hoạt động gắn với thực tiễn cuộc sống mà còn góp phần hình thành, rèn luyện năng lực thích ứng với cuộc sống, năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động; các phẩm chất cần thiết như: nhân ái, chăm chỉ, trung thực,... cho HS.

Ví dụ, hoạt động Thực hành của tiết Hoạt động giáo dục theo chủ đề *Điều chỉnh bản thân cho phù hợp với môi trường học tập mới* được triển khai trong SGK như sau:

Hoạt động 3 LẬP KẾ HOẠCH RÈN LUYỆN TRONG MÔI TRƯỜNG HỌC TẬP MỚI

a) Mục tiêu

HS lập được kế hoạch rèn luyện trong môi trường học tập mới.

b) Nội dung – Tổ chức thực hiện

– GV yêu cầu từng HS căn cứ vào những khó khăn bản thân gặp phải trong môi trường học tập mới đã xác định trong Hoạt động 1 để xác định những điều cần tiếp tục điều chỉnh hoặc thay đổi cho phù hợp với môi trường học tập mới.

– Tổ chức cho HS xây dựng kế hoạch điều chỉnh bản thân để phù hợp với môi trường học tập mới theo mẫu gợi ý sau:

	Khó khăn/ điều cần thay đổi	Biện pháp khắc phục	Thời gian
Học tập			
Rèn luyện			

– GV mời một số HS chia sẻ kế hoạch rèn luyện trong môi trường học tập mới. Khuyến khích HS chia sẻ kế hoạch và yêu cầu HS lắng nghe tích cực những ý kiến góp ý để hoàn thiện kế hoạch điều chỉnh bản thân cho phù hợp với môi trường học tập mới.

– Nhắc nhở HS hoàn thiện kế hoạch của mình nhằm phát triển năng lực đặc thù của Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp.

2.3. Hoạt động Vận dụng – Hoạt động sau giờ học

Hoạt động Vận dụng được tổ chức thực hiện ngoài giờ học trên lớp nhằm giúp HS rèn luyện các kĩ năng, thói quen, hành vi tích cực thông qua việc vận dụng những điều học hỏi được từ chủ đề vào các hoạt động thực tiễn ở gia đình, nhà trường, cộng đồng.

Hoạt động này được tiến hành sau mỗi giờ Hoạt động giáo dục theo chủ đề. Để HS thực hiện tốt hoạt động này, GV cần nêu yêu cầu cụ thể và hướng dẫn HS thực hiện hoạt động phù hợp với nội dung của chủ đề, ví dụ như: Thực hiện những việc nên làm để tạo mối quan hệ thân thiện với bạn bè, thầy cô giáo; Thực hiện kế hoạch học tập, rèn luyện em đã xây dựng với sự hỗ trợ, tư vấn từ cha, mẹ, thầy cô; Hành động để thực hiện sở thích lành mạnh của bản thân; Thể hiện những giá trị của bản thân trong cuộc sống; Thực hiện kế hoạch tự chăm sóc bản thân; Chủ động, tự giác tham gia làm các việc nhà; Tìm hiểu nghề truyền thống mà em quan tâm...

Kết quả hoạt động Vận dụng được HS chia sẻ vào giờ Sinh hoạt lớp.

Lưu ý: Hoạt động Vận dụng cần được HS thực hiện thường xuyên với sự hỗ trợ, hướng dẫn và nhận xét của gia đình. Đây là điều kiện rất tốt để thực hiện nguyên lý giáo dục “gắn giáo dục nhà trường với giáo dục gia đình và xã hội”. Do đó, GV nên có sự thông báo, liên hệ với gia đình HS để cùng phối hợp tổ chức, giám sát, đánh giá hoạt động Vận dụng của HS và coi đây là một tiêu chí để đánh giá kết quả Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp.

Ví dụ, Hoạt động sau giờ học của tiết Hoạt động giáo dục theo chủ đề *Điều chỉnh bản thân cho phù hợp với môi trường học tập mới* được triển khai trong SGK như sau:

HOẠT ĐỘNG SAU GIỜ HỌC

a) Mục tiêu

- HS thực hiện được kế hoạch điều chỉnh bản thân để phù hợp với môi trường học tập mới.
- Biết tìm kiếm sự hỗ trợ, tư vấn để khắc phục khó khăn trong việc thực hiện kế hoạch.

b) Nội dung – Tổ chức thực hiện

GV yêu cầu và hướng dẫn HS sau giờ học tiếp tục thực hiện những việc dưới đây:

- Thực hiện kế hoạch học tập, rèn luyện đã xây dựng.
- Tìm kiếm sự hỗ trợ, tư vấn của cán bộ tâm lý học đường, thầy cô, bạn bè và những người có kinh nghiệm khác khi gặp khó khăn trong việc thực hiện kế hoạch học tập, rèn luyện.